

کاربرد نظریه عدم انطباق در تحلیل ترجمه گفتمان‌نمای "و" در پیکره‌های موازی: مطالعه‌ای موردی در ترجمه همزمان در ایران

علی محمد محمدی *

استادیار آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه اراک،
اراک، ایران

Email: a-mohammadi@araku.ac.ir

چکیده

هدف این مطالعه اکتشافی تجزیه و تحلیل و بررسی نظام روابط انسجامی در تعاملات بین فرهنگی در گستره ترجمه همزمان است و برای رسیدن به این هدف، ابعاد استفاده از نظریه گفتمان‌شناختی عدم انطباق در روش‌ها و راهبردهای ترجمه‌ای فراوان‌ترین، پیچیده‌ترین، عام‌ترین، و در عین حال از نظر ظاهری ساده‌ترین گفتمان‌نمای "و" مطالعه گردید. روش مطالعه ترکیب تحلیل گفتمان و مطالعات ترجمه با بهره‌برداری از داده‌های برگرفته از پیکره‌های موازی در حوزه ترجمه همزمان بود. از الگوی گفتمان‌نمای محمدی و دهقان (۲۰۲۰) برای تشخیص و علامت‌گذاری گفتمان‌ها استفاده شد. پیکره مطالعه (حدود ۳۵ هزار کلمه) برگرفته از سه سخنرانی به زبان فارسی و ترجمه همزمان آن‌ها به زبان انگلیسی بود. نتیجه مطالعه نشان داد که مترجم در بیش از ۷۳ درصد موارد از راهبردهای نظریه عدم انطباق استفاده کرده است و کاربرد این نظریه دارای دو وجه تغییر و حذف در فرایند ترجمه همزمان می‌باشد. بدین ترتیب که مترجم در فرایند رمزگذاری اطلاعات در زبان انگلیسی در ۳۵ درصد موارد از راهبرد تغییر این گفتمان‌ها به دیگر گفتمان‌ها استفاده نموده است. علاوه بر این، در ۳۸ درصد موارد هم به راهبرد حذف متوسل شده است. و در ۲۸ درصد موارد هم از این دو راهبرد استفاده نشده است. علل مختلف این یافته‌ها تجزیه و تحلیل گردید و کاربردهای گوناگون آموزشی، پژوهشی، و اجرایی پیشنهاد شد.

اطلاعات مقاله

تاریخ ارسال: ۱۴۰۰/۰۱/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۱۷

تاریخ انتشار: بهار ۱۴۰۰

نوع مقاله: علمی پژوهشی

کلید واژگان:

عدم انطباق، تحلیل ترجمه،
گفتمان‌نمای و، ترجمه
همزمان

شناسه دیجیتال DOI: 10.22059/JFLR.2021.321993.828

محمدی، علی محمد. (۱۴۰۰). کاربرد نظریه عدم انطباق در تحلیل ترجمه گفتمان‌نمای "و" در پیکره‌های موازی: مطالعه‌ای موردی در ترجمه همزمان در ایران. *پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی*، (۱۱) (۱)، ۸۰-۶۷.
Mohammadi, Ali Mohammad (2021). An Analysis of the Underspecifications of "AND" in Parallel Corpora: A Case Study in Simultaneous Translation in Iranian Context. *Journal of Foreign Language Research*, 11 (1), 67-80.
DOI: 10.22059/JFLR.2021.321993.828

An Analysis of the Underspecifications of “AND” in Parallel Corpora: A Case Study in Simultaneous Translation in Iranian Context

Ali-Mohammad Mohammadi*

Assistant professor of applied linguistics, Arak University,

Arak, Iran

Email: a-mohammadi@araku.ac.ir

ABSTRACT

The present exploratory research intended to investigate the coherence relations in intercultural communications in the process of translation. As a result, the manifestations of underspecification in translation strategies of the most frequent, complex, common, and apparently simple discourse marker “and” were investigated. Research methodologies in discourse analysis and translation studies were combined through the data derived from parallel corpora in simultaneous translation. Instances of DMs were determined and sorted based on Mohammadi and Dehghan (2020) inventory of DMs. The results revealed that in 73% of the cases discourse marker “and” was underspecified. Two manifestations of underspecification were discovered in the process of analysis: change and omission. The translator changed this DM into different DMs in 35% of the instances. And the instances of AND were deleted in 38% of the cases. However, in 28% the instances of “and” were not underspecified. The bases and sources were discussed and different educational, research, and administrative implications were suggested.

DOI: 10.22059/JFLR.2021.321993.828

ARTICLE INFO

Article history:

Received:

13th, April, 2021

Accepted:

7th, June, 2021

Available online:

Spring 2021

Keywords:

underspecification,
discourse marker, and,
simultaneous translation

Mohammadi, Ali Mohammad (2021). An Analysis of the Underspecifications of “AND” in Parallel Corpora: A Case Study in Simultaneous Translation in Iranian Context. *Journal of Foreign Language Research*, 11 (1), 67-80.
DOI: 10.22059/JFLR.2021.321993.828

* Mohammad Mohammadi is an assistant professor of Arak University. His area of interest is the application of discourse analysis in translation, TEFL, and text analysis and has published 18 articles.

۱. مقدمه

در گستره کاربرد زبان، مرحله اولیه پردازش طبیعی زبان نوعی از پردازش است که هنوز ساختارها، تصاویر، و اشکال ذهنی مخاطب درباره معنا، مفهوم، و منظور از کاربرد عناصر زبانی در گفتار نویسنده/گوینده شکل نگرفته است و مشخص نمی‌باشد، چون که قصد نویسنده/گوینده در استفاده از عناصر زبانی کاملاً مشخص نیست و مخاطب هم آن را کشف ننموده است. لذا برای درک مطلب، مخاطب نیازمند انواع مختلفی از غنی‌سازی معنایی-منظور شناختی است تا ابهام‌زدایی صورت گرفته و تفسیر گفتمان امکان‌پذیر شود (فریسون، ۲۰۰۹). در نتیجه، مخاطب به کمک سرخ‌های موجود در بافت و استنباطات منظورشناختی در فرایند تفسیر، معنایی برای این عناصر نامشخص گفتمان در نظر می‌گیرد تا به کشف منظور گوینده/نویسنده نایل آید. بنابراین، در این فرایند تعاملی خلاق با متن نوعی عدم همخوانی بین معنای لغوی و تفسیر منظورشناختی معانی و رفتارهای تلویحی، ضمنی، و مجازی کلمات و عبارات و سرانجام تفسیر رابطه گفتمانی ایجاد شده با استفاده از عناصر زبانی در تحلیل گفتمان به وجود می‌آید. این فرایند تعاملی خلاق گفتمان‌شناختی و آفرینش گفتمان با متن را عدم انطباق (Underspecification) نامیده‌اند (اسپورن، ۱۹۹۷؛ آگ و ردکر، ۲۰۰۷؛ فریسون و پیکرینگ، ۲۰۰۱). عدم انطباق نظریه گفتمان‌شناختی چند وجهی است که ابعاد نظام عدم همخوانی بین معنای تحت اللفظی عناصر زبانی و نقش‌های مختلف منظورشناختی آن‌ها در بافت اجتماعی را تجزیه و تحلیل می‌کند و نتیجه آن معرفی نظام آفرینش گفتمان در ابعاد مختلف کاربرد زبان در جامعه می‌باشد (ایرمر، ۲۰۱۱).

ترکیب تحلیل گفتمان بالاخص نظام مدیریت گفتمان و مطالعات ترجمه با بهره‌برداری از تحلیل و بررسی داده‌ها در پیکره‌های موازی در گستره ترجمه اطلاعات گسترده‌ای درباره پدیده فراگیر عدم انطباق در کاربرد زبان در جامعه ارائه خواهد نمود و نتیجه این مطالعات شناخت جامع‌تر نظام روابط انسجامی بین فرهنگی در تعاملات گفتمانی انسان و کشف و گسترش ابعاد گوناگون علوم منظورشناسی و گفتمان‌شناسی خواهد بود (اسپورن، ۱۹۹۷؛ کریبل و دیگران، ۲۰۱۸؛ فرکو، ۲۰۱۴). این محققان بر این عقیده‌اند که بررسی

داده‌ها و متون موازی روشی ایده‌آل برای مطالعات گفتمان-شناختی تطبیقی بین زبان‌ها فراهم می‌کند. مترجم همزمان در فرایند رمزگشایی یعنی درک مطلب، خود را در جایگاه مخاطب قرار می‌دهد. او در این مقام به شکل طبیعی از راهبردها و فرایندهای پردازش طبیعی زبان استفاده می‌کند. نتیجه استفاده مترجم شفاهی از راهبرد گفتمان‌شناختی، گفتمان آفرینی، و تحلیل گفتمانی عدم انطباق را در فرایند رمزگذاری یعنی ترجمه شفاهی را می‌توان مطالعه، تجزیه و تحلیل، و مشاهده نمود. به دلیل این که او مجبور است کاربرد عناصر زبانی، مثلاً گفتمان‌نماها را با یک گفتمان، زبان، و فرهنگ دیگر منطبق نماید که راهبردهای متنی درگیر در کاربرد آن‌ها متفاوت از این راهبردها در زبان مبدا می‌باشد و در نتیجه موضوع عدم همخوانی بین معنای لغوی و کاربرد منظورشناختی گفتمان‌نماها در ایجاد روابط انسجامی بین فرهنگی مصداق پیدا می‌کند (اسپورن، ۱۹۹۷؛ استیل، ۲۰۱۵؛ زو فری و دگند؛ ۲۰۱۳).

روابط انسجامی عبارت از رشته‌ها و پیوندهای معنایی-منظورشناختی بین بخش‌ها و واحدهای گفتمان است که ماهیت روابط بین این بخش‌ها و واحدها را معرفی می‌کند. این رشته‌ها و پیوندهای معنایی-منظورشناختی دارای انواع چهارگانه روابط انسجامی تفصیلی، تقابلی، استنباطی، و توالی زمانی می‌باشد اغلب این روابط انسجامی با استفاده از گفتمان‌نماها نشان داده می‌شود (داس و تبوآد، ۲۰۱۸). در آفرینش گفتمان فرد-گوینده/نویسنده-به کمک عناصر خاص زبانی روابط مختلف معنایی-منظورشناختی بین واحدهای گفتمان را نشان می‌دهد. افزون‌براین، در درک و تفسیر گفتمان نیز لازم است مخاطب با استفاده از عناصر زبانی روابط گوناگون معنایی-منظورشناختی بین واحدهای گفتمان را کشف نماید. این عناصر زبانی گفتمان‌نما نامیده شده‌اند و شامل استفاده و یا ترکیب افعال، قیدها، حروف ربط، عطف، و اضافه-مانند و، اما، سپس، نخست و دیگر کلمات، عبارات، و حروف-می‌باشند که کارآمدترین، فراوان‌ترین، و موثرترین متغیرها در فرایند آفرینش و درک گفتمان می‌باشند (کریبل و دگند، ۲۰۱۹؛ محمدی و رجایی، ۲۰۲۰). روش تشخیص این عناصر در این مطالعه با استفاده از الگو یا فهرست گفتمان‌نمای (Discourse Marker Inventory) محمدی و دهقان (۲۰۲۰) انجام شده است.

این مطالعه بر آن است تا وجوه و ابعاد عدم انطباق در حوزه ترجمه همزمان را با تمرکز بر تجزیه و تحلیل پرکاربردترین، کارآمدترین، پیچیده‌ترین، و از نظر ظاهری ساده‌ترین گفتمان‌نمای (Discourse Marker) "و" در چارچوب نظریه عدم انطباق و با استفاده از فهرست گفتمان‌نمای محمدی و دهقان (۲۰۲۰) کشف نماید. فرض محقق بر این است که مترجم همزمان راهبردهای گوناگون عدم انطباق را در جریان آفرینش گفتمان در فرایند عملی ترجمه همزمان استفاده می‌نماید. این پژوهش به دنبال پاسخ سوالات ذیل است:

الف) تا چه میزان عدم انطباق در فرایند رمزگذاری گفتمان‌نمای "و" در ترجمه همزمان استفاده شده است؟

ب) ابعاد عدم انطباق در نظام گفتمان‌سازی در فرایند ترجمه همزمان کدامند؟

ج) در نتیجه اعمال عدم انطباق، گفتمان‌نمای "و" به کدام نوع از گفتمان‌نماها ترجمه می‌شود؟

د) میزان، ابعاد، و علل حذف گفتمان‌نمای "و" در ترجمه همزمان کدامند؟

ه) موارد و علل عدم استفاده از نظریه عدم انطباق در ترجمه گفتمان‌نمای "و" چیست؟

۲. تاریخچه مطالعات

بخش اول پیشینه به تحلیل مطالعات نظری می‌پردازد و بخش دوم مطالعات کاربردی را بررسی می‌نماید.

۲-۱. مطالعات نظری

گفتمان‌نماها عناصر فراگفتمانی‌اند که برای ایجاد رابطه بین واحدهای گفتمان با استفاده از روابط انسجامی مانند تقابل، نتیجه‌گیری، تمثیل، توصیف، و غیره به کار می‌روند. همچنین، آنها نقش‌های دیگری مانند مدیریت نوبت، تغییر موضوع، و ایجاد رابطه گفتمانی بین گوینده/نویسنده و مخاطب بر عهده دارند (شفرین، ۱۹۸۷؛ فرانک‌جاب، ۲۰۰۶؛ فیشر، ۲۰۰۶). گفتمان‌نماها عناصری برگرفته از الف) همپایه‌سازها مانند و، اما، و یا، ب) حروف تبعی مانند زیرا و اگرچه، ج) قیود مانند خوب و واقعاً، د) عبارات فعلی مانند منظوم این است، و ه) عبارات حرف اضافه مانند در واقع و غیره می‌باشد (فریزر، ۲۰۰۶).

گفتمان‌نماها موضوع بسیار مهم و اساسی در حوزه‌های منظورشناسی و تحلیل گفتمان بوده‌اند و برای چندین دهه محققان به مطالعه و تجزیه و تحلیل ساختار، معانی، و طیف‌های نقشی آن‌ها در تعاملات انسانی پرداخته‌اند. فلسفه توجه محققان به آن‌ها این است که ایجاد انسجام در گفتمان و آفرینش ارتباط بین واحدهای گفتمان از نقش‌های اصلی و اساسی آن‌هاست که بر اساس دو نظریه گفتمان‌شناختی انسجام (شفرین و ماشلر، ۲۰۱۵) و ارتباط (بلیکمور، ۱۹۹۳) انجام شده‌اند. منشأ توجه بسیار گسترده محققان تنوع گسترده معنایی و طیف عظیم نقش‌های منظورشناختی این عناصر در مدیریت گفتمان است (فیشر، ۲۰۰۶). یعنی این که گفتمان‌نماهایی مانند واو و پس در بافت‌های کاربردی مختلف به طور مختلفی تفسیر می‌گردد. این امر به معنای گفتمان‌نماها، ترکیب ساختاری آن‌ها (structural configuration) و اطلاعات عمومی گویشوران زبان بستگی دارد (اسپورن، ۱۹۹۷).

ردکر (۱۹۹۰) قلمرو سه گانه ساختارهای گفتمانی ذیل را در گستره نقش گفتمان‌نماها مطرح می‌کند. الف) ساختار اندیشگانی - ایجاد رابطه بین رخداد‌های جهان واقعی، ب) ساختار بلاغی - ایجاد رابطه بین مفروضات و کنش‌گفتارها و ج) ساختار توالی - ایجاد رابطه بین واحدهای گسترده‌تر گفتمان مانند نوبت‌ها یا موضوعات. به نظر او وجه مشترک تمام این رویکردها ایجاد تمایز میان معنای خاص یا رابطه گفتمانی خاص که یک گفتمان‌نما از یک طرف ایجاد می‌کند و سطح دیگری از گفتمان یا قصد گوینده/نویسنده از طرف دیگر است که این گفتمان‌نماها به نمایش می‌گذارند. به عبارت دیگر، یک گفتمان‌نما می‌تواند معنای خاص مانند نشان‌دادن نتیجه در بیش از یک گستره مثل نتیجه حقیقی، نتیجه مجادله‌ای، و نتیجه متنی (Textual Result) را در ساختارهای مختلف نشان بدهد.

محققان مطالعاتی در زمینه گفتمان‌نماها و روابط گفتمانی در داده‌های ترجمه‌های موازی در حوزه عدم انطباق (underspecification) گفتمان‌نماها انجام داده‌اند. هونک و دیگران (۲۰۱۷) به تحلیل انواع روابط گفتمانی پرداختند که معمولاً به شکل ضمنی ترجمه می‌شود. فرض آن‌ها این بود که روابط ساده شناختی و ذهنی در متن اغلب به صورت ضمنی نشان داده می‌شوند. این موضوع در مورد روابط پیچیده ذهنی و شناختی مصداق ندارد. به نظر محققان در تحلیل گفتمان اکثراً

موضوع عدم انطباق به بحث گفتمان‌هاها مربوط است (آگ، ۲۰۱۰). به نظر اسپورن (۱۹۹۷) منظور از عدم انطباق عدم همخوانی بین معنای لغوی و تفسیر گفتمان‌ها در نشان‌دادن روابط بین واحدهای گفتمان است. به نظر این محقق تفسیر ضمنی یک گفتمان‌ها وابسته به مسائل ضمنی در بافت گفتار است. او پرکاربردترین گفتمان‌ها، یعنی "و" را مثال می‌آورد و اثبات می‌کند که رابطه علی و تقابلی را نشان می‌دهد که در فرایند کاربرد زبان معنای جدیدی بر معنای اولیه و اصلی گفتمان‌ها تحمیل شده و اضافه می‌گردد.

۲-۲. مطالعات کاربردی

شکل و ساختار گفتمان‌هاها تحت الشعاع نقش‌های چندگانه (Multifunctionality) آن‌هاست. به نظر شفرین (۱۹۸۷، ۲۰۰۶) پرکاربردترین گفتمان‌ها در زبان انگلیسی گفتمان‌های "و" هست و معنای لغوی محدودی دارد و دارای دو کاربرد عطف و استمرار می‌باشد. اما دارای کاربردهای منظورشناختی گوناگونی مانند تقابل، استدلال، ایجاد ارتباط بین دو موضوع، اثبات نظر یا نتیجه‌گیری کلی از موارد جزئی، و مقدمه یک استدلال می‌باشد. کریبل و دیگران (۲۰۱۸) به بررسی نقش‌ها و معادل‌های ترجمه‌ای سه گروه از پرکاربردترین گفتمان‌هاها یعنی "و، اما، و پس" و ترجمه آن‌ها در چارچوب فرایند عدم انطباق یعنی عدم همخوانی معنای لغوی و تفسیر منظورشناختی این گفتمان‌هاها پرداختند. نتیجه این مطالعه نشان داد که تعدادی از فرآیندهای عدم انطباق در این پیکره‌ها اعمال شده است. این فرایندها به شکل موازی در راستای هم بودند. اما همه گفتمان‌هاها و نقش آن‌ها به شکلی مساوی تحت تأثیر فرایند عدم انطباق قرار نگرفته‌اند.

بایسی (۲۰۱۲) گفتمان‌های "پس" را در سه حوزه ذیل بررسی کرد:

الف) اندیشگانی - مثل نشان دادن نتیجه،

ب) بینافردی - مانند نتیجه‌گیری، استدلال و حفظ نوبت، و

ج) متنی از قبیل معرفی و آغاز بخشی از گفتمان،

برگشت به قسمت قبلی گفتمان، و اصلاح سخن خویش.

او به این نتیجه رسید که "پس" گفتمان‌نمایی با معانی و

نقش‌های گسترده دهگانه هست. آیمر (۲۰۰۲) گفتمان‌های

"واقعا" را تحلیل نمود و به این نتیجه رسید که دارای نقش‌های

منظورشناختی مانند تقابل، توصیف، و غیره است. این تنوع نقش‌ها قلمروهای مختلفی را در بر می‌گیرد و نظام گفتمان‌ها را تشکیل می‌دهند. این قلمروها شامل قلمروهای معنایی مانند کاربردهای عینی و خارجی از یک طرف و قلمرو منظورشناختی از قبیل کاربردهای ذهنی و شناختی از طرف دیگر می‌گردد.

دوپانت و زوفری (۲۰۱۷) به مطالعه پیکره‌های

ترجمه‌ای پرداختند تا تاثیر نوع متن، جهت‌گیری ترجمه، و تجربه مترجم در تغییر معنی و حذف گفتمان‌هاها تقابلی در زبان انگلیسی و فرانسوی را تحلیل نمایند. نتیجه مطالعه آنان نشان داد که متغیرهای سه‌گانه فوق نظام ترجمه گفتمان‌هاها را تحت تاثیر قرار می‌دهند و راهبردهای ترجمه‌ای آن‌ها باید بر اساس نوع داده‌ها تحلیل گردد. همچنین، این محققان نشان دادند که در مطالعات جدید این راهبردها دارای تنوع بیشتری هستند. این محققان پیشنهاد می‌کنند که اکثر ترجمه‌ها بیشتر به متن اصلی وفادارند. علاوه بر این، در پیکره آنان حذف دارای حداقل توزیع فراوانی بود. علت آن هم این است که لازم است که در زبان مجادله‌ای (Argumentative) روابط با صراحت بیشتری نشان داده شود. موضوع جالب در یافته‌های این محققان این است که مبنای حذف، حفظ، و تغییر گفتمان‌هاها در فرایند ترجمه مبتنی بر تفسیر نقش‌گرایانه و منظورشناختی مترجم از نظام کاربردی گفتمان‌هاها می‌باشد.

افزون بر این، کریبل و دیگران (۲۰۱۸) نشان دادند که نوع گفتمان‌هاها حذف شده در بررسی ترجمه‌ها به ۴ زبان در پیکره آنان خیلی شبیه هم بود. همچنین، آنان نشان دادند که الگوهای راهبرد حذف به شباهت خانواده زبانی گفتمان‌هاها ربطی نداشت. برای مثال گفتمان‌های "و" در بخشی از موارد حذف شده بود، یعنی حداقل در یک زبان مخصوصاً افزایش بلاغی در شش مورد از هفت مورد از راهبرد حذف استفاده شده بود. این یافته نشان می‌دهد وقتی که گفتمان‌های "و" نقشی غیر از معنای اولیه افزایش را نشان می‌دهد، در ترجمه حذف نمی‌شود. تحلیل آنان نشان داد که در تمامی زبان‌های چهارگانه در پیکره موازی آنان "و" به انواع مختلفی از گفتمان‌هاها ترجمه شده بود. کاربردهای عدم انطباقی "و" مانند نتیجه یا تقابل اکثر حذف نمی‌شود و در نتیجه معمولاً با استفاده از گفتمان‌هاها صریح‌تر ترجمه می‌شود. در این راستا، فرکو (۲۰۱۴) به این نتیجه می‌رسد که معادل‌یابی متناظر و یک به

یک برای گفتمان‌نماها در متن مقصد غیر ممکن است و در بسیاری از موارد نمی‌توان همان گفتمان‌نمای متن مبدا را در متن مقصد استفاده نمود. جیانگ و تائو (۲۰۱۷) در بررسی پیکره‌های موازی در زبان‌های چینی و روسی چهار نوع همگانی‌های ترجمه‌ای ساده‌سازی، ضمنی‌سازی، تصریح، و عادی‌سازی را کشف نمودند. لذا بررسی پیشینه مطالعات نشان داد که مقاله‌ای در باره نقش‌های گفتمان‌نمای او در اشعار حافظ و گوته (محمدی و رجایی، ۲۰۲۰) نوشته شده و تاکنون مطالعه‌ای در حوزه ترکیب مطالعات ترجمه و موضوع آفرینش گفتمان با استفاده از نظریه عدم انطباق در بررسی راهبردهای مترجمان همزمان در ایران انجام نشده است و این پژوهش به دنبال پرکردن این خلاء می‌باشد.

۳. روش اجرا

روش تحقیق: در این پژوهش تطبیقی، توصیفی، و کیفی، محقق به بررسی نظام رفتارهای گفتمانی و گفتمان آفرین مترجم همزمان در فرایند ترجمه همزمان پرداخت. در این مطالعه تطبیقی دو پیکره گفتاری فارسی و انگلیسی از نظر نظام آفرینش روابط گفتمانی با استفاده از گفتمان‌نمای "و" مقایسه گردیدند. دلیل توصیفی و کیفی بودن این پروژه هم این است که اولاً از داده‌های موازی در پیکره‌های طبیعی کاربرد زبان استفاده شد. و ثانیاً، این مطالعه هم دارای سوالات تحقیقاتی و مدل پژوهشی بود (سلیگر و شهامی، ۱۹۸۹).

پیکره مطالعه: پیکره این مطالعه شامل سه سخنرانی رهبر انقلاب اسلامی ایران آیه‌الله خامنه‌ای به زبان فارسی در ماه‌های خرداد، شهریور، و آبان سال ۱۳۹۹ و ترجمه شفاهی آن‌ها به زبان انگلیسی در شبکه پرس‌تی‌وی سیمای جمهوری اسلامی ایران است. این پیکره دارای ۲۱۱۵ جمله و ۳۴۴۸۴ کلمه بود. در بخش فارسی این پیکره از ۹۴۵ گفتمان‌نما استفاده شده بود و ۲۱۹ مورد آن نیز گفتمان‌نمای "و" بود. به صورت تصادفی ۱۲۱ نمونه از کاربردهای این گفتمان‌نما برای تحلیل و بررسی انتخاب شدند که شامل بیش از ۵۰٪ پیکره می‌شود. ترجمه سخنرانی‌ها به صورت دستی و در سطح جمله از نوار ابتدا شنیده شد، سپس پیاده شد، و سرانجام دسته‌بندی، تنظیم، و به صورت متن مکتوب تبدیل گردید. پس از آن کاربردهای گفتمان‌نمای "و" در متن مقصد مشخص، تجزیه و تحلیل، و سپس با متن اصلی مقایسه شد.

چارچوب نظری مطالعه: مبنای نظری این مطالعه نظریه گفتمان‌شناختی عدم انطباق در حوزه مطالعات زبان بود. بر اساس این نظریه گفتمان‌شناختی، در مراحل اولیه پردازش طبیعی زبان در ذهن مخاطب، هنوز ساختارها، تصاویر، و اشکال ذهنی مرتبط با معنا، مفهوم، و منظور نویسنده/گوینده از کاربرد عناصر زبانی در گفتار هنوز شکل نگرفته و مشخص نمی‌باشد. در نتیجه برای درک مطلب و ابهام‌زدایی از متن، او نیازمند انواع مختلفی از غنی‌سازی معنایی-منظور شناختی است تا تفسیر گفتمان امکان‌پذیر شود. برای رسیدن به این هدف، مخاطب از سرنخ‌های موجود در بافت و استنباطات منظورشناختی در فرایند تفسیر استفاده نموده و معنایی برای برخی از عناصر نامشخص گفتمان در نظر می‌گیرد تا به کشف منظور گوینده/نویسنده نایل آید. بنابراین، در این فرایند عملی خلاق با متن نوعی عدم همخوانی بین معنای اولیه لغوی این عناصر زبانی و تفسیر منظورشناختی نقش‌ها و رفتارهای تلویحی، ضمنی، و مجازی کلمات و عبارات و سرانجام تفسیر رابطه گفتمانی ایجاد شده با استفاده از عناصر زبانی در تحلیل گفتمان به وجود می‌آید. این فرایند تعاملی خلاق گفتمان‌شناختی و آفرینش گفتمان با متن را عدم انطباق (Underspecification) نامیده‌اند. لذا عدم انطباق نظریه گفتمان‌شناختی چند وجهی بررسی ابعاد نظام عدم همخوانی بین معنای تحت اللفظی عناصر زبانی و نقش‌های مختلف منظورشناختی آن‌ها در بافت اجتماعی است. یعنی این که تغییراتی در کاربرد زبان در گستره اجتماع صورت می‌گیرد که بر اساس علم منظورشناسی است. تحلیل این تغییرات هدف کلی علم گفتمان‌شناختی عدم انطباق است و هدف نظریه پردازان در این گستره معرفی نظام آفرینش گفتمان در ابعاد مختلف کاربرد زبان در جامعه برای تسهیل همکاری بین طرفین گفتمان می‌باشد (اسپورن، ۱۹۹۷؛ آگ و ردکر، ۲۰۰۷؛ ایرمر، ۲۰۱۱؛ فریسون، ۲۰۰۹؛ فریسون و پیکرینگ، ۲۰۰۱). مثلاً وقتی گفتمان‌نمایی مانند "و" در تعاملات اجتماعی مثل ترجمه به گفتمان‌نمایی مانند اما، چون، سپس و غیره برگردان شود.

اعتبار و پایایی علمی پژوهش: برای این که این تحلیل تطبیقی متون اصلی و مقصد دارای اعتبار و پایایی علمی مناسب پژوهشی باشد، در سه مرحله انجام شد. در مرحله اول متن مقصد سه بار با دقت با استفاده از رایانه شنیده شد. سپس، تشخیص و علامت‌گذاری نمونه‌های گفتمان‌نماها در

جدول ۱. نتایج و یافته‌های اعمال نظریه عدم انطباق در مورد گفتمان‌نمای "و"

در فرایند ترجمه شفاهی

علم نمونه‌ها/ درصد	کاربرد نظریه عدم انطباق	تغییر/درصد	حذف/درصد	تغییر/ درصد
۲۱۹/ ۱۰۰٪	۵۵٪/۱۲۱	۷۳٪/۸۹	۳۵٫۵٪/۴۳	۳۸٪/۴۶
				۳۲ ٪۲۶

۴-۱. کاربرد نظریه عدم انطباق

در این گستره مترجم شفاهی در ۷۳ درصد موارد این نظریه را در فرایند ترجمه گفتمان‌نمای "و" بکار برده است که شامل تغییر و حذف می‌گردد. درصد بالایی است و اهمیت گفتمان‌شناختی این یافته در این است که روش، نظام، و رویکرد خلاق انسان در آفرینش گفتمان را اثبات می‌کند و منشاء پویایی گسترده و پیچیده استفاده انسان از راهبردهای آفرینش گفتمان نظریه عدم انطباق می‌باشد. این راهبردها در خدمت آفرینش گفتمان منطبق با بافت و قابل فهم برای مخاطب می‌باشند. کریبل و دیگران (۲۰۱۸) نیز کاربرد نظریه عدم انطباق در فرایند آفرینش گفتمان گزارش نموده‌اند. در بررسی ترجمه گفتمان‌نماهای گوناگون، هوئک و دیگران (۲۰۱۷) موضوع تصریح را مطرح می‌کنند و در بررسی پیکره موازی خود به این نتیجه می‌رسند که روابط غیر قابل پیش‌بینی، پیچیده، و مرکب ذهنی در پیکره‌های چند زبانه آن‌ها در ترجمه مباحث پارلمان اروپا تماما به صورت صریح ترجمه شده بود. و نتیجه آنان نشان‌داد در بافتی که گفتمان‌نمای "و" موارد غیر منتظره‌ای مانند تضاد را نشان می‌داد، تحت تاثیر فرایند عدم انطباق یا به گفتمان‌نمای دیگری مانند اما تغییر یافته بود و در شرایط دیگری حذف شده بود.

در بحث علل تغییر و حذف گفتمان‌نماها، اسپورن (۱۹۹۷) موضوع همکاری بین گوینده/نویسنده و مخاطب را مطرح کرده و به این نتیجه می‌رسد که راهبرد عدم انطباق یکی از پدیده‌های فراگیر و مهم در تسهیل همکاری بین طرفین گفتمان است و در اکثر موارد از راهبردهای مختلف آن در آفرینش گفتمان استفاده می‌گردد تا تعامل به درستی انجام شود. اگ (۲۰۱۰) در تحلیل علل تغییر و تبدیل گفتمان‌نماها موضوع ابهام‌زدایی را مطرح می‌کند و به این نتیجه می‌رسد که در پردازش طبیعی زبان، فرد تمامی معانی یک عبارت مبهم را در ذهن خود دارد و با مدیریت آن‌ها از طریق پردازش

متون اصلی و ترجمه با استفاده از فهرست و الگوی گفتمان‌نمای محمدی و دهقان (۲۰۲۰) به صورت دستی انجام گرفت. در مرحله سوم مقایسه و مقابله تطبیقی نمونه‌های گفتمان‌نمای "و" در متن اصلی (متن فارسی) و متن مقصد (متن انگلیسی) در چارچوب نظریه گفتمان‌شناختی عدم انطباق انجام گردید.

الگوی گفتمان‌نمای محمدی و دهقان (۲۰۲۰): علت انتخاب این الگو این بود که دارای پشتوانه نظری بر اساس نظریه انسجام در مطالعات گفتمان‌شناختی شفرین (۱۹۸۷، ۲۰۰۶) و پشتوانه علمی و تجربی مطالعات پیکره-محور در متون خلاق نقد ترجمه می‌باشد. در این الگو گفتمان‌نماها به چهار گروه تفصیلی، تقابلی، استنباطی، و توالی طبقه‌بندی شده‌اند. گفتمان‌نماهای تفصیلی شامل و، به‌علاوه، همچنین، افزون‌براین، علاوه براین و دیگر کلمات و عبارات مترادف این‌هاست. گفتمان‌نماهای تقابلی هم دربرگیرنده کلمات و عباراتی چون اما، بر خلاف، ولی، در مقابل، و دیگر کلمات مترادف است. گفتمان‌نماهای استنباطی نیز شامل سپس، بنابراین، در نتیجه، پس و غیره است. گفتمان‌نماهای توالی هم در برگیرنده کلمات و عباراتی چون اول، دوم، آخر و غیره می‌باشد.

۴. یافته‌ها و بحث و بررسی

این مطالعه به بررسی ترجمه "و" یعنی پرکاربردترین، کارسازترین، و مبهم‌ترین گفتمان‌نما در زبان پرداخت. سوالات این مطالعه به بررسی میزان کاربرد نظریه عدم انطباق، ابعاد عدم انطباق در آفرینش گفتمان در گستره ترجمه همزمان، حذف، و تغییر گفتمان‌نمای "و" به دیگر گفتمان‌نماها پرداختند. علاوه براین، میزان و علل عدم استفاده از این نظریه در ترجمه "و" نیز بررسی گردید. جدول ۱ نتایج مطالعه در دو پیکره موازی را نشان می‌دهد. طبق این جدول در مجموع ۲۱۹ بار گفتمان‌نمای "و" در سخنرانی‌های فارسی استفاده شده است. نمونه‌های بررسی شده نیز شامل ۱۲۱ مورد و ۵۵٪ است. عدم انطباق هم دربرگیرنده ۸۹ نمونه و ۷۳٪ می‌باشد (موضوع سوال اول) و ابعاد شامل تغییر، ۴۳ مورد و ۳۵٪ و حذف، ۴۶ نمونه و ۳۸٪ است (موضوع سوالات دوم، سوم، و چهارم). و سرانجام در ۳۲ نمونه یعنی ۲۶٪ هم عدم اعمال این فرایند مشاهده گردید (سوال پنجم).

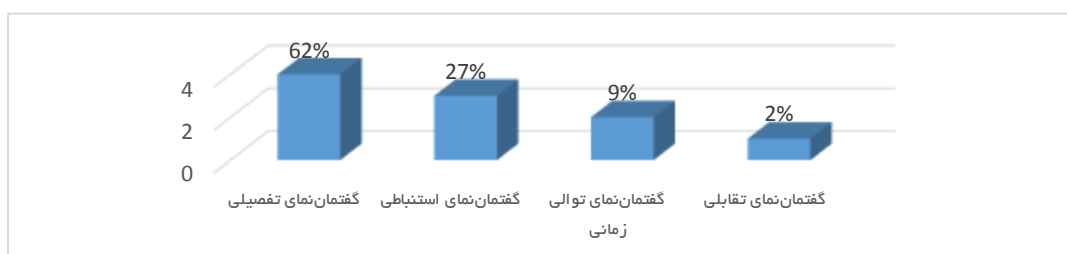
ترکیبی، رفتار منظورشناختی آن را کشف و در آفرینش گفتمان به کار می‌برد. این مطالعات نشان می‌دهند که عدم انطباق به شکل نوعی راهبرد ترجمه‌ای عمل می‌کند که در چارچوب آن یک گفتمان‌نمای خاص و مشخص به گفتمان‌نما یا گفتمان‌نماهایی با نقش‌های مختلف ترجمه می‌شود. در موارد دیگر نمود عدم انطباق در ترجمه به شکل استفاده از راهبرد حذف و یا ترجمه ضمنی هست که در پژوهش کریبل و دیگران (۲۰۱۸) نیز گزارش شده است.

۲-۴. تغییر گفتمان‌نمای "و" به دیگر گفتمان‌نماها در

فرایند رمزگذاری در ترجمه شفاهی

در این بخش به تحلیل بخش اول اعمال فرایند گفتمان‌شناختی و گفتمان آفرین عدم انطباق یعنی تغییر

گفتمان‌نمای "و" به دیگر گفتمان‌نماها می‌پردازیم. مطابق جدول ۲، در ۴۳ مورد از ۱۲۱ مورد-یعنی بیش از ۳۵ درصد- گفتمان‌نمای "و" به دیگر گفتمان‌نماها تغییر یافته است. این تغییر شامل همه موارد چهارگانه گفتمان‌نماها در الگوی محمدی و دهقان (۱۳۹۹) می‌باشد که عبارتند از گفتمان‌نماهای تفصیلی، تقابلی، استنباطی، و توالی زمانی. شکل ۱، موارد تغییر گفتمان‌نمای "و" را نشان می‌دهد. رتبه اول تغییر با بیش از ۶۰ درصد متعلق به گفتمان‌نماهای تفصیلی است. در مرتبه دوم تغییر گفتمان‌نماهای استنباطی با ۲۷٪ قرار دارند. گفتمان‌نماهای توالی با ۹٪ در جایگاه سوم می‌باشند و کمترین میزان تغییر "و" به گفتمان‌نماهای تقابلی با ۲٪ است (شکل ۱).

شکل ۱. موارد تغییر گفتمان‌نمای "و"

جدول ۲، تغییر گفتمان‌نمای "و" به گفتمان‌نماهای چهارگانه

تعداد کل	و	و	و	و	و	و	و	و	تفصیلی ساده
۱۲					Also 2	And of course 2	I mean 2	And also 6	
	و هم	و البته	و هم	و در واقع	و بعد	و هنوز هم	و بعد	و...هم	تفصیلی مرکب
۱۴	Also 2	Of course	Let me also	And 2	And also	And I mean	And 2	And 4	
				و اما	و به هر حال	و	و	و	استنباطی
۱۲				So 2	so	Well and	Well	So 7	
					و	و اما	و	و	توالی زمانی
۴					And when	Now as for	And then	Just	
								و	تقابلی
۱								But	
۴۳	۲	۱	۱	۴	۵	۵	۶	۱۹	تعداد کل

(ردیف‌های ۱۱، ۱۶). و شکل سومی هم در این پیکره مشاهده شد و آن وجه مرکب در هر دو زبان است (ردیف ۸) و در مجموع به ۸ نوع مختلف از گفتمان‌نماهای تفصیلی تغییر یافته است. شکل دیگر تغییر گفتمان‌نمای "و" تبدیل آن به گفتمان‌نماهای استنباطی است و شامل تبدیل آن به سه نوع گفتمان‌نما با شکل ساده و مرکب است (ردیف‌های ۱، ۲، ۴، ۵، ۶، ۱۵، ۱۶). نوع سوم تغییر، تبدیل آن به گفتمان‌نماهای توالی زمانی است و شامل چهار نوع

مطابق جدول ۲، بیشترین تغییر در حوزه گفتمان‌نماهای تفصیلی صورت گرفته است و دارای دو وجه ساده و مرکب است. این دو وجه به صورت متناظر هم عمل می‌کنند. بدین ترتیب که در مواردی در فارسی ساده است ولی معادل انگلیسی آن به صورت مرکب-استفاده از دو گفتمان‌نما- ترجمه شده است (ردیف‌های ۳، ۶، ۱۳، ۱۴) و در مواردی هم در زبان فارسی کاربرد آن مرکب است و ترجمه انگلیسی آن به صورت ساده است

مجموع این بخش نتایج این پژوهش منطبق با گزارش کریبل و دیگران (۲۰۱۸) و آگ و ردکر (۲۰۰۸) است.

از گفتمان‌نماهای ساده و ترکیبی می‌گردد (ردیف‌های ۶، ۷، ۹، ۱۳، ۱۴). و در انتها هم تبدیل آن به گفتمان‌نمای تقابلی (But) است و بیش از یک نمونه هم در پیکره مشاهده نشد (ردیف ۱۷) در

جدول ۳. نمونه‌هایی از تغییر گفتمان‌نمای "و" در فرایند ترجمه

ردیف	نمونه‌ها
۱	مشتاق هدایت بشر است و به معنای واقعی کلمه مثل یک پدر مهربان به دنبال این است که بشر خوشبخت بشود، He wants to see the humanity guided the right way, <u>well</u> the prophet was a kind father, who wants to see humanity moving on the right destiny.
۲	مسئله سیاست دولتی است که از این کار غلط دارد حمایت می‌کند و یک مقام سیاسی می‌آید صریحاً پشتیبانی خودش را ذکر می‌کند. It is the policy of an establishment that is backing this wrong deed. <u>So</u> the political figure goes there and expressly announces his support for this.
۳	آحاد متعددی از نمایندگان و اجزای دولت و قوه قضائیه را به شهادت رساندند و طبق آمار که در اختیار است، هفده هزار نفر از مردم عادی را، مردم کوچه و بازار را، به شهادت رساندند؛ Lots of members of parliament, members of judiciary were martyred <u>and also</u> on the top 17000 people on the streets, they martyred them all.
۴	و اما راجع به هفته وحدت بنده گمان می‌کنم امروز بیش از همیشه اهمیت این ابتکار بزرگ امام راحل آشکار شده است. <u>So</u> let's go to the second point, the unity week. Well, I believe that today more than any time, the significance of this great initiative of the late Imam Khomeini is being evident to us.
۵	البته مسئله فلسطین تمام‌شدنی نیست و این‌ها نمی‌توانند و کوچک‌تر از آن هستند که این مسئله را به پایان برسانند. Of course, this is not going to come to an end. <u>I mean</u> , they cannot dare to be able to put an end to the cause of Palestine.
۶	شما ناگهان می‌بینید که مثلاً فرض کنید در فلان کشور همسایه ما یک [شخص] منبری، می‌رود روی منبر و به مقدسات آن فرقه دیگر اهانت می‌کند، بعد پایین می‌آید، می‌رود در سفارت انگلیس پناهنده می‌شود؛ And all of a sudden you see that in a country in our neighborhood a scholar goes to polyom <u>and then</u> insults the other denomination. <u>And then</u> he goes to British embassy and takes shelter.....
۷	و اما مسئله سیزدهم آبان. جالب است که امسال سیزدهم آبان که روز مبارزه با استکبار است، مصادف شده است با ولادت پیامبر اعظم؛ <u>Now as for</u> the 13 th of Aban, November 3 rd , interestingly 13 th of Aban that is the day of fighting the global arrogance is concurrent with the birth anniversary of the prophet of Islam.
۸	و این را هم عرض بکنیم که تصور بعضی‌ها از دولت آمریکا و رژیم آمریکایی یک تصور غلطی است؛ خیال می‌کنند اگر چنانچه دولتی خودش را تسلیم کرد به آن رژیم، بهره خواهد برد از او؛ نخیر <u>Let me also</u> mention the fact that some people would, well, they have the assumption about the US establishment was a wrong one. They believe if such a government surrenders to that regim, then they would benefit from that. No that is not the case.
۹	نمونه‌اش رژیم پهلوی در کشور خودمان است که کشور را واقعاً عقب‌افتاده کردند با تسلیم در مقابل سیاست‌های آمریکا. و روزبه‌روز هم هر چه بگذرد، این جور رژیم‌ها وابسته‌تر و گرفتارتر می‌شوند. We have also an instance Pahlavi regime in our own country. The country was really moving backward and surrendering to American policies. <u>Just</u> day after day, those regimes will be more dependent.
۱۰	این را من بارها عرض کرده‌ام به ملت عزیزمان و به مسئولین هم در جلسات کاری، در جلسات خصوصی، در نگاه عمومی، مکرر مطرح کرده‌ام. I have repeatedly told our people <u>also</u> the officials in the meetings that we have working meetings, private meetings that we had with the authorities.
۱۱	امام در یک چنین شرایطی توانست آغاز جنگ را و بعد تداوم این حرکت را در زیر چشم خود و اراده خود به پیش ببرد و اداره کند. But the late Imam in such a situation managed the beginning of the war <u>and</u> the continuation of the war by having every thing under his controle.
۱۲	اینکه گاهی گفته می‌شود و درست هم هست که «دفاع مقدس بخشی از هویت ملی است»، به خاطر این است که دفاع مقدس، مظهر بروز هویت والا و برجسته ملت ایران بود که توانستند جنگ را به پیروزی برسانند. And this is part of our national identity, when it is said <u>and of course</u> it is true, due to the fact that that the sacred defense has led to the manifestation of this glorious identity of the Iranian nation. He managed to win the war.
۱۳	... و بنی صدر فرار کرد و فرماندهی جنگ را خود امام بزرگوار به عهده گرفتند. ... <u>and when</u> Banisadr had fled and Imam actually led the war and was acting as the commander in chief.
۱۴	... پس اینکه می‌گوییم ایشان به جوان‌ها اعتماد می‌کردند - و امروز هم ما همین عقیده را داریم که باید به جوان‌ها اعتماد کرد. So when you say that Imam has stressed on the youth, and then we are in the same belief that we need to trust the youth.
۱۵	به معنای واقعی کلمه تحقیر کردند ابرقدرت‌ها را؛ اراده این‌ها را شکستند و این‌ها را از میدان خارج کردند. That really humiliated the world powers and they shuttled them, <u>well and</u> they kicked them out.
۱۶	و به هر حال به توفیق الهی، به لطف الهی، آمریکایی‌ها با رفتارهای خودشان رسوا شدند؛ آن، مدیرتشان در قضیه کرونا، که آنها را در دنیا رسوا کرده و الان هم این رسوایی ادامه دارد؛ <u>So</u> hopefully Americans face scandal in the way that they acted. You know that how they managed the coronavirus <u>and</u> the scandal is still going on
۱۷	می‌توانستند از تجربه‌های دیگران استفاده کنند و می‌توانستند آمادگی‌های لازم را به وجود بیاورند، They could not use other people's experiences. <u>But</u> they could have made preparations.

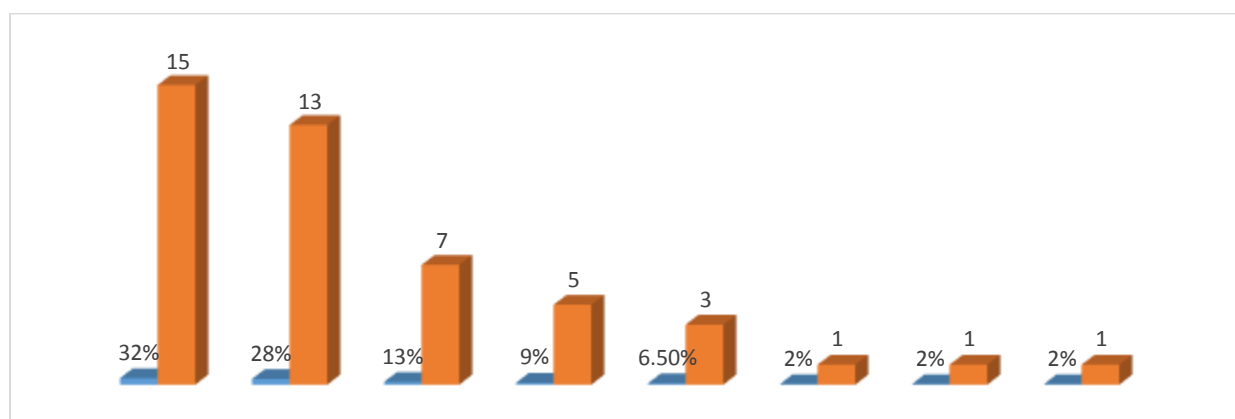
فلسفه این تغییر و تبدیل چیست؟ محققان دلایل متعددی بر اساس تفاسیر متفاوت برای تغییر گفتمان‌نماها در فرایند ترجمه ارایه کرده‌اند که عبارتند از تنوع گسترده معنایی، منظورشناختی، ترکیب ساختاری آن‌ها و اطلاعات عمومی گویشوران زبان، کاربرد گفتمان‌نماها در بافت‌های مختلف و استنباطات گوناگون برای تفسیر کامل‌تر گفتمان بر اساس معانی و رفتارهای تلویحی، ضمنی، و منظورشناختی (آیمر، ۲۰۰۲؛ اگ و ردکر، ۲۰۰۸؛ بایسی، ۲۰۱۲؛ فریسون و پیکرینگ، ۲۰۰۱) و این تفاسیر متفاوت در فرایند ترجمه به شکل بسیار واضح‌تری نمود پیدا می‌کند و منشاء بسیاری از تفاوت‌ها در ترجمه گفتمان‌نماها می‌باشد و تحلیل پیکره‌های موازی در پژوهش محققان دیگر نشان داد که “و” به انواع مختلفی از گفتمان‌نماها ترجمه شده بود (کریبل و دیگران، ۲۰۱۸). محققان دیگری (ردکر، ۱۹۹۹؛ شفرین، ۱۹۸۷) منشاء تفاوت در تفسیر آن‌ها را به نقش آن‌ها در آفرینش متن ربط می‌دهند و به این نتیجه می‌رسند که دارای کاربردهای تقابلی، استدلالی، اثبات نظر یا نتیجه‌گیری می‌باشند، یعنی این‌که مقدمه استدلال‌های مختلف می‌باشند که شامل قلمروهای مختلف اندیشگانی، بلاغی، و توالی در فرایند تشکیل ساختار نظام گفتمان می‌شوند و در نتیجه دارای نموده‌های متعددی در گفتمان مترجمین هستند. محققان دیگری (اسپورن، ۱۹۹۷؛ هوئک و دیگران، ۲۰۱۷) به ماهیت خود گفتمان‌نمای “و” توجه نموده‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که چون این گفتمان‌نما به شدت عام و کلی است و برای نشان دادن انواع مختلفی از روابط گفتمانی به کار می‌رود، لذا در فرایند تعاملات خلاق گفتمانی انسان معانی دیگری برای استنباط

می‌شود و در ترجمه به صورت تغییر به گفتمان‌نماهای دیگر ظهور می‌یابد.

۳-۴ حذف گفتمان‌نمای “و” در فرایند رمزگذاری در

ترجمه شفاهی

این بخش به بررسی بخش دوم اعمال عدم انطباق، یعنی حذف گفتمان‌نمای “و” در آفرینش گفتمان در فرایند رمزگذاری در ترجمه شفاهی می‌پردازد. مطابق جدول ۱ حذف شامل ۴۶ نمونه و ۳۸٪ گفتمان‌نمای “و” می‌گردد. درصد بالایی را دربرمی‌گیرد و بیش از موارد تغییر آن به دیگر گفتمان‌نماهاست. علل مختلفی برای حذف وجود دارد. مبنای این تحلیل، بررسی ۲۱٪ موارد حذف این گفتمان‌نما در این پیکره‌است. مطابق شکل شماره ۲ و جدول ۴، یکی از این موارد (ستون ۱) شامل استفاده از ضمیر به جای “و” است که شامل ۱۵ نمونه و ۳۲٪ است (ردیف‌های ۹ و ۱۱). روش دیگر (ستون ۲) برای حذف این گفتمان‌نما تبدیل جمله مورد نظر به دو جمله است و دربرگیرنده ۱۳ مورد و ۲۸٪ می‌باشد (ردیف‌های ۱، ۲، ۳). راهبرد سوم (ستون ۳) برای حذف “و” دگرنویسی (Paraphrase) است با ۶ نمونه و ۱۳٪ (ردیف‌های ۵، ۱۳). چهارمین راه (ستون ۴) برای حذف این گفتمان‌نما خلاصه‌کردن با ۴ مثال و ۹٪ است (ردیف ۷). راهبرد پنجم (ستون ۵) تبدیل ساختار به جمله‌واره است با ۳ مورد و ۶٫۵٪ (ردیف ۴). روش‌های دیگر (ستون‌های ۶، ۷، و ۸) شامل استفاده از شکل ing دار فعل انگلیسی (ردیف ۶)، استفاده از قید (ردیف ۱۰)، و استفاده از حالت مصدری فعل انگلیسی (ردیف ۸) در فرایند ترجمه است.

شکل ۲. موارد حذف “و” در فرایند ترجمه

۱	اینها هم نخواهند توانست و اینها به پیغمبر صدمه نمی‌زنند. They cannot do anything. <u>They</u> cannot harm the prophet of Islam in any way.
۲	البته بایستی امنیت ارامنه‌ای که در این سرزمین‌ها هستند محفوظ باشد و مرزهای بین‌المللی هم باید رعایت بشود؛ Of course, the Armenians who are residing in those territories need to be provided with security. International should also be respected.
۳	ایران، هم در جنگ بین‌الملل اول، هم در جنگ بین‌الملل دوم اعلام بی‌طرفی کرد و کشور در هر دو جنگ اشغال شد. Iran announced it was impartial in both first and second world wars. In both wars the country was occupied.
۴	نکته پنجم؛ دفاع مقدس برای کشور سرمایه‌سازی کرد و سرمایه‌های ارزشمندی را برای کشور به‌وجود آورد. The fifth point is that the sacred defense delivered assets for this country, provided the country with valuable assets
۵	ادبیات دفاع مقدس یک سرچشمه است، انواع و اقسام ادبیات را می‌شود از آن انتزاع کرد و استفاده کرد و از آن می‌جوشد؛ The literature of the sacred defense can be considered as the source literature. You can just derive other type of literature from that source.
۶	...شکوه کنند پیش امام حسین (علیه‌السلام) و بگویند یا سیدالشهداء، ما دلمان می‌خواست بیایم... ...complain to Imam Hossein, <u>telling</u> Imam Hossein we were eager to take part in the rally...
۷	... به نظر من حوزه‌ها باید از این خیلی قدردانی کنند و استفاده کنند، استقبال کنند... ..... that is what seminal schools need to favour it.
۸	پس بنابراین تحوّل یعنی میل به شتاب گرفتن و سرعت داشتن در حرکت و جهش در حرکت ..... Therefore, by change we mean you have this inclination and willingness to excellerate, <u>to move</u> forward fast
۹	یعنی وضع این جور است و کاری که امروز طواغیت با استفاده از دانش بشری و پیشرفت دانش می‌کنند، .... So that is what the situation is like, <u>they</u> are taking advantage of human knowledge.....
۱۰	هم جریان‌های تروریستی را به‌وجود آوردند، هم عناصری را که نمی‌دانستند و نمی‌خواستند وارد این بازی بشوند... They also created terrorist groups and elements. And also those elements who did not know, <u>actually</u> did not want to enter this game.
۱۱	اما آنهایی که خودشان را تسلیم آمریکا کردند و سیاست‌های آمریکایی را پذیرفتند ..... But those who have surrendered to the America, <u>they</u> have accepted and adapted the US policy, ...
۱۲	آن وقت معلوم می‌شود اینهایی که رفتند در این میدان و کار کردند چه ارزشی دارند. Then that is the time we can also understand and comprehend those who had been fighting at the battle front, <u>how valuable they have been.</u>
۱۳	یعنی تعرض و خطابش به آن کسانی بود که شناخته بود که اینها عاملان اصلی هستند و پشت صحنه جنگ در واقع اینها هستند. I mean he was addressing those states that he knew that they were the main ones behind waging that war against us.

دلایل، مبانی، و الگوهای حذف گفتمان‌نماها در فرایند ترجمه چیست؟ در مطالعات جواب‌های مختلفی به این سوال داده شده است. بر اساس مطالعات و مشاهدات بیکر (۲۰۱۱) تفاوت گسترده گفتمان‌نماها و توزیع فراوانی گوناگون آن‌ها در زبان‌ها، گاهی اوقات منجر به انتخاب راهبرد حذف در ترجمه گفتمان‌نماها می‌شود. محققان دیگری (هونک و دیگران، ۲۰۱۷؛ کریبل و دیگران، ۲۰۱۸) مبانی حذف گفتمان‌نماها در فرایند ترجمه دقیقاً وابسته به رفتارهای معنانشناختی، منظورشناختی، و نقش گرایانه گفتمان‌نماها تلقی می‌کنند. در این راستا، هونک و دیگران (۲۰۱۷) در تحلیل پیکره‌های موازی در ترجمه به این نتیجه رسیدند که بعضی از انواع روابط مانند روابط کنشی (Speech act relation) و روابط علی مثبت در اکثر موارد به صورت ضمنی نشان داده می‌شود و در نتیجه در فرایند ترجمه حذف می‌شوند. علاوه بر این، تحلیل

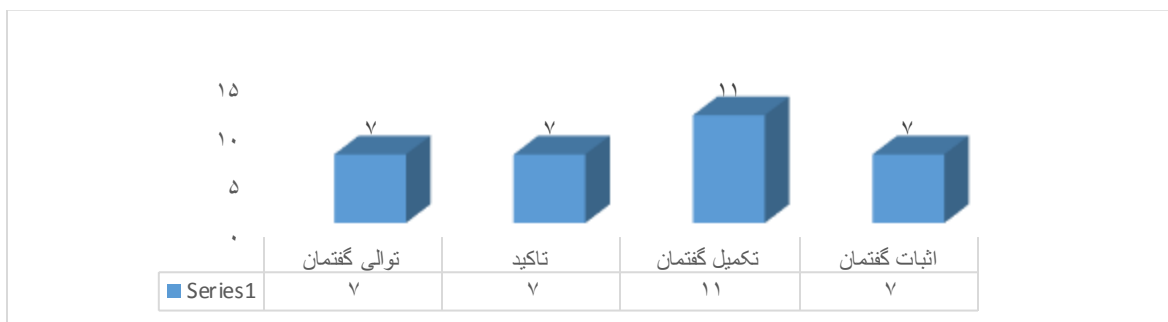
پیکره‌های موازی در چهار زبان در مطالعه کریبل و دیگران (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که دو گفتمان‌نمای پرکاربرد "اکنون" و "سپس" در هیچ یک از زبان‌ها ترجمه نشده بودند. و دومین گروه شامل "واو" و "پس" (so) می‌شد که با فراوانی بیشتری در ترجمه‌ها حذف شده بودند. و آنان به این نتیجه رسیدند که راهبرد ترجمه حذف عمدتاً شامل دو نوع از گفتمان‌نماها شده است: الف) گفتمان‌نماهای گفتار وابسته (Speech specific) که دارای نقش پایان کلام هستند مانند: باشد، اکنون، و سپس. ب) حروف ربط که مجموعه گسترده‌ای از روابط گفتمانی را نشان می‌دهند مانند: و او و پس. علاوه بر این، تحلیل نشان داد که نقش‌های مدیریت گفتمانی گفتمان‌نماهایی چون خب، پس، و اکنون اصلاً ترجمه نشده بود. از نظر زوفری (۲۰۱۷) استفاده زیاد از راهبرد حذف نشان‌دهنده ارزش اطلاعاتی کم گفتمان‌نمای مورد نظر است و بر این اساس مترجم آن را در

زبان مقصد حفظ نمی‌کند. او به این نتیجه می‌رسد که الگوهای حذف منطبق با تنوع نقشی آنهاست و حذف عمدتاً کاربردها و نقش‌های افزایشی (Additive) را تحت تاثیر قرار می‌دهد. یعنی بدون این که رابطه انسجامی خاصی را القا کند، صرفاً در این نقش واحدهای گفتمان را به هم ربط می‌دهد.

۴-۴. موارد عدم استفاده از نظریه گفتمان‌شناختی عدم انطباق

بخش دیگر یافته‌ها مربوط به عدم استفاده از رویکرد عدم انطباق یعنی عدم حذف و تغییر گفتمان‌نمای "و" در فرایند آفرینش گفتمان در ترجمه است. مطابق جدول ۱، در ۳۲ مورد

یعنی ۲۶ درصد ترجمه گفتمان‌نمای "و" هیچ نوع تغییر و حذفی انجام نشده است. دلیل آن چیست؟ مطابق شکل ۳ و جدول ۵، تحلیل مثال‌ها و موارد عدم تغییر گفتمان‌نمای "و" نشان می‌دهد که دلایل چهارگانه ذیل باعث عدم تغییر آن شده است: اثبات نظر در گفتمان با ۷ نمونه و ۲۲٪ (ردیف‌های ۲ و ۶)، تکمیل محتوای واحد گفتمان با ۱۱ مثال و ۳۴٪ (ردیف‌های ۵ و ۷)، و سرانجام ۷ مورد و ۲۲٪ نیز در حوزه‌های توالی (ردیف ۴) و تاکید (ردیف‌های ۳ و ۷) در گفتمان. استفاده از این راهبردهای گفتمانی در فرایند رمزگذاری داده‌ها در ترجمه مانع حذف یا تغییر گفتمان‌نماها در این حوزه می‌شود.

شکل ۳. عدم تغییر گفتمان‌نمای "و"

جدول ۵. نمونه‌های عدم تغییر گفتمان‌نمای "و"

۱	آن برهه قبل هم که این قضیه پیش آمد همین اتفاق افتاد؛ آنجا هم دیدیم که عناصر دولتی و شخصیت‌های سیاسی پشت قضیه درآمدند و دفاع کردند Last time when the same thing happened we saw the same story. There were some political figures who came for and supported that movement.
۲	منتها یک نکته فهمیده می‌شود و آن، این است که این کارها نشانه ذات ظلمانی تمدن غرب است... But there is only one point that we should notice and that this is an indication of the brutal nature if the western civilization.
۳	از این اتفاقاتی که در اینجاها افتاد انسان می‌فهمد که چقدر اتحاد دنیای اسلام مهم بود و چقدر یکپارچگی امت اسلامی عنصر ذی‌قیمتی بود که امام آن را اعلام کردند، .... Now what is happening in these countries reveals how significant unity week was among the Islamic countries and how valuable blessing that has been. ....
۴	اینها چقدر از آحاد فلسطینی را از بین برده‌اند و چه جنایتی مرتکب شده‌اند- و خوشحال بودن و به این افتخار کردن و برایش توجیه درست کردن... How many Palestinians you see they have killed and how many sort of different crimes they have committed and they are pleased, and they are proved of this, and they simply have come up with justifications for doing so.
۵	این جماعتی که امروز به عنوان رزمندگان، به‌عنوان پیشکسوتان در این جلسه‌ی سراسری کشوری حضور دارند، جزو این کسانی هستند که این افتخار را داشتند که رفتند و این توفیق را داشتند که کار را به پایان رسانند. Now the people that today we call them war veterans, they are present at this national meeting. They are among those people who had been there. And they had the opportunity to finish the job.
۶	منتها از اینکه یک عنصر جدیدی، یک هویت جدیدی در این منطقه حساس به وجود بیاید، بر اساس دین، بر اساس اسلام، با خصوصیات که می‌دانستند و می‌شناختند، نگران بودند و مایل نبودند؛ لذا مقابل جمهوری اسلامی ایستادند. But because they would see a new entity that emerged in the region, on the basis of Islam with the idiosyncrasies that they knew of. They were concern about this and they did not want to see that. So they stood against the Islamic republic.
۷	رهبری امام و هدایت امام و فرماندهی امام، اینها بود؛ و متأسفانه نقش امام در نوشته‌های مربوط به جنگ، در بحث‌های مربوط به جنگ، مورد غفلت واقع شده! This is how he led the country, how he actually acted his commander in chief. And unfortunately the role of Imam in the literature related to the war, in the discourses and the discussions related to the war, we have neglected.

(۲۰۱۷) نیز راهبرد حذف دارای حداقل توزیع فراوانی بود. علت آن هم نوع متن بود، به خاطر این که آنان به این نتیجه

دلایل و الگوهای حفظ این گفتمان‌نما در فرایند ترجمه در دیگر مطالعات کدامند؟ در مطالعه دوپانت و زوفری

رسیدند که باید در زبان مباحثه‌ای و مجادله‌ای (Argumentative) روابط به بشکلی صریح (Explicit) نشان داده شود، چون که گوینده/نویسنده به دنبال استدلال و اثبات نظر و ادعای خود هستند. علاوه بر این، در گزارش کریبل و دیگران (۲۰۱۸) نیز گفتمان‌نمایی مانند "اما" و "به دلیل" (but & because) اکثراً حذف نشده بودند و دارای کمترین توزیع فراوانی در حذف بودند و در مرتبه بعدی گفتمان‌نمایی مانند "یک دفعه"، "در حالی که"، و "زمانی که" با کمترین فراوانی قرار داشتند. و محققان دیگری (زوفری و جیگاکس، ۲۰۱۵) علت آن را معنای خاص، روابط تقابلی، و روابط شرطی و منفی که متضمن تغییر دیدگاه و نظرند و در نتیجه اغلب به شکل ضمنی ترجمه نمی‌شوند. در نتیجه، در چنین شرایطی و با چنین نقش‌هایی گفتمان‌نمای "و" در فرایند ترجمه اکثراً حذف نمی‌شود.

۵. نتیجه و کاربردهای آموزشی و پژوهشی

این مطالعه به تجزیه و تحلیل ترجمه پرکاربردترین، کارآمدترین، پیچیده‌ترین، و در عین حال از نظر ظاهری ساده‌ترین گفتمان‌نمای "و" در چارچوب نظریه گفتمان‌شناختی عدم انطباق پرداخت و دو نوع الگوی عدم انطباق را معرفی نمود: الف) حذف، ب) تغییر. به نظر زوفری و دگند (۲۰۱۳) چالش مترجمان در ترجمه گفتمان‌نماها این است که باید فرایند رمزگزاری آن‌ها در ترجمه را با یک زبان و فرهنگ دیگر منطبق نمایند. به دلیل این که راهبردهای متنی درگیر در کاربرد آن‌ها در زبان‌های مبدا و مقصد متفاوت می‌باشد. علاوه بر این، این پژوهش نشان داد که ترکیب مطالعات در گستره نظریه گفتمان‌شناختی عدم انطباق با مطالعات ترجمه می‌تواند در نقش رویکرد روش‌شناختی عمل کند، به معرفی و گسترش بیشتر راهبردها

منابع

و همگانی‌های ترجمه بیانجامد، و اعتبار، پایایی، و روایی علمی مطالعات گفتمان‌شناختی را گسترش دهد. بنابراین، نظریه گفتمان‌شناختی عدم انطباق ارتباطات، کاربردها، و کارکردهای علمی، آموزشی، و پژوهشی گوناگونی در حوزه‌های مختلف ترجمه مانند برنامه‌ریزی، تهیه مطالب آموزشی، و تربیت معلم می‌تواند داشته باشد. به خاطر این که در نقش راهبردی گفتمان‌شناختی و گفتمان‌آفرین در معرفی چارچوبی خلاق برای شناخت و آفرینش گفتمان در این گستره عمل می‌کند و نتیجه آن نمایش تغییرات، اضافات، و حذف‌ها در گستره ترجمه است.

در نظام‌های آموزشی، پژوهشی، عملی و اجرایی در حوزه‌های علوم مختلف نیز معمولاً راهبردهای گوناگون بررسی، تحلیل، و استفاده می‌شوند. سعی محقق در این مطالعه بر این بود که در این مطالعه مقدماتی با استفاده از داده‌های موازی در گستره ترجمه همزمان به معرفی کاربردهای این نظریه در حوزه ترجمه و از آن طریق شناخت جامع‌تر همگانی‌های گفتمانی مورد نظر آیمر و سیمون و ندربرگن (۲۰۰۶) بردارد. البته این مطالعه جزء اولین قدم‌هاست و لازم است مطالعات دیگری با استفاده از پیکره‌های گسترده‌تری ابعاد، روش‌ها، راهبردها، و رویکردهای کاربردی دیگر این نظریه گفتمان‌شناختی در کار مترجمان و در متون دیگر انجام شود. به دلیل این که مترجم همزمان دارای دو نقش مخاطب و نویسنده/گوینده خلاق است و در فرایند استفاده از راهبردهای ترجمه‌ای در رمزگذاری و تولید متن مقصد بر اساس شرایط بافت اقدام می‌کند. شرایط بافت عبارتند از مطالب قبلی، جایگاه گوینده/نویسنده و مخاطب، و حدس شرایط ذهنی افراد حاضر در گفتمان (ریچاردز، ۲۰۱۵). او بر اساس مبانی فوق اهداف متن اصلی را کشف و به تولید و رمزگذاری متنی با شاخصه‌های گفتمانی دیگر اقدام می‌کند. و ابعاد این اقدامات گفتمان‌آفرین مترجمان هنوز مطالعه و بررسی نشده است و امید است محققان ابعاد، راهبردها، و نظام آن را تجزیه و تحلیل نمایند.

Aijmer, K. & Simon-Vanderbergen, A. (2006). Pragmatic Markers in Contrast, Amsterdam: Elsevier

Aijmer, K. (2002). English Discourse Particles. Evidence from a Corpus. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.

Baker, M. & Francis, G. Tognini-Bonelli, E. (eds.) Text and Technology: In Honour of John Sinclair, (233–250) Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Baker, M. 1993. Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications. In:

- Buyse, L. (2012). So as a multifunctional discourse marker in native and learner speech, *Journal of Pragmatics*, 44(13), 1764-1782.
- Crible, L. & A. Abuczki, N. Burksaitiene, P. Furko, A. Nedoluzhko. (2019). Functions and translations of discourse markers in TED Talks: A parallel corpus study of underspecification in five languages, *Journal of Pragmatics*, 4(142), 139-155.
- Crible, L. & Degand, L. (2019). Domains and functions: a two-dimensional account of discourse markers, *Discours*, 4(5), pp. 15-30.
- Das, D. & Taboada, M. (2018). Signaling of coherence relations in discourse, beyond discourse markers, Retrieved from: https://www.sfu.ca/~mtaboada/docs/publications/Das_.pdf
- Dupont, M. & Zufferey, S. (2016). Methodological issues in the use of directional parallel corpora: A case study of English and French concessive connectives, *International Journal of Corpus Linguistics*, 22(2), 270-297.
- Egg, M. (2010). Semantic Underspecification, *Language and Linguistics Compass*, 4(3), 166-181.
- Egg, M. & Redeker, G. (2008). Underspecified Discourse Representation. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/publication/>
- Fisher, K. (2006). Approaches to discourse particles. Amstersam: Elsevier.
- Frank-Job, B. (2006). A dynamic-interactional approach to discourse markers. In K. Fischer, Approaches to discourse particles (pp. 359-375). Oxford: Elsevier.
- Fraser, B. (2006). Towards a theory of discourse markers. In K. Fischer, Approaches to discourse particles (pp. 240-256). Oxford: Elsevier.
- Frisson, S. (2009). Semantic Underspecification in Language Processing, *Language and Linguistics Compass*, 3(1), 111-127.
- Frisson, S. & Pickering, M. (2001). Obtaining a Figurative Interpretation of a Word: Support for Underspecification, *Metaphor and Symbol*, 16(4), 149-171.
- Furko, P. (2014). Perspectives on the Translation of Discourse Markers. Acta Universitatis Sapientiae, Philologica, 6(2), 181-196.
- Hoek, J. & Zufferey, S. (2015). Factors Influencing the Implication of Discourse Relations across Languages. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/publication/269105580>.
- Hoek, J., Zufferey, S., Evers-Vermeul, J., & Sanders, T. (2017). Cognitive complexity and the linguistic marking of coherence relations: A parallel corpus study. *Journal of Pragmatics*, 121, 113-131.
- Mohammadi, A. M. & Dehghan, R. (2020). An Analysis of Discourse Markers in Translation Criticism: Introducing a Discourse Monitoring Model in the Iranian Context. *Translation Studies Quarterly*, 18(69), 7-24.
- Mohammadi, A. M. & Radjaie, A. (2020). An analysis of the discursial uses and functions of 'AND' as a discourse marker in Hafiz and Goethe poetry: educational and research implications. *Journal of Foreign Language Research*, 10(2), 406-421.
- Richards, J. C. (2015). Key Issues in Language Teaching, Cambridge: CUP.
- Schiffrin, D. (2006). Discourse marker research and theory: revisiting and. In K. Fischer, Approaches to discourse particles (pp. 315-339). Amstersam: Elsevier.
- Seliger, H. & Shohamy, E. (1989). Second Language Research, Oxford: OUP.
- Spooren, W. (1997). The processing of underspecified coherence relations. *Discourse Processes*, 24, 149-168.
- Steele, D. (2015). Improving the Translation of Discourse Markers for Chinese into English, Proceedings of NAACL-HLT Student Research Workshop (SRW), pages 110-117. Retrieved from: <https://www.google.com/search?>
- Zufferey, S. (2017). Discourse connectives across languages: factors influencing their explicit or implicit translation, *Languages in Contrast*, 16(2), 264-279.
- Zufferey, S. & Gygax, M. (2015). The Role of Perspective Shifts for Processing and Translating Discourse Relations, *Discourse Processes*, 4(7), 1-24.